

הרבי הביט לעבר החלון, כמדבר אל השר של מדינת רוסיה למעלה, והשמיע זעקה נגד המדיניות הרוסית

רגעים שמיימיים ביחידות הראשונה של הרה"ח הרה"ת ר' מענדל פוטרפס אצל הרבי:

הפתק שהרבי קרא 'בין השורות' שלו, האנחה של ר' מענדל שהרבי השווה לצרות בסיביר והשאלה של הרבי שנותרה ללא מענה >> **גילויים חדשים על 'יחידויות' נדירות של המשפיע הרה"ח בעל מסירות הנפש הרב מנחם מענדל פוטרפס ע"ה, שהשבוע, בד' תמוז, יחול יום היארצייט שלו** >> קטעים מתוך ספר לדמותו, בעריכת הרב ישראל אלפנביין, הנמצא בשלבי עריכה מתקדמים

'זאת חנוכה תשכ"א' שיגר הרבי לר' מענדל ולאשתו מכתב ברכה לקראת חתונת בנם הרב שלום דובער שי'. בתואר של הנמען כתב הרבי שורה של ביטויים נדירים ביותר: **הוו"ח אי"א נו"נ רב פעלים ובעל מרץ, מטובי מקושרי רבותינו נשיאינו והולכי בדרכיהם, דרך הקודש יקרא לה, דרך החיים, בזה העולם המעשה היום לעשותם, הרמ"מ שליט"א וזוגתו מרת לאה שתליט"א.**

מהו ההסבר לאותו תואר מופלא – 'מטובי מקושרי רבותינו נשיאינו' – תואר ייחודי לפי כל קנה מידה, אשר לא ראינו שהרבי יכתוב תואר כזה או דומה לו על אף חסיד בדורנו, לא לפניו ולא אחריו?

אכן, מן המפורסמות היא שיחת־הקודש הנדירה שהשמיע הרבי בהתוועדות יו"ד שבט תשכ"ב, כאשר ביאר את משמעותן הרוחנית של ארבע הכיתות שהיו בבני ישראל כשעמדו על שפת הים, ואת ההוראה החד משמעית 'דבר אל בני ישראל ויסעו!', והרבי המחיש זאת כשתיאר את מעשיו של איש מסירות הנפש ברוסיה – מבלי להזכיר את שמו – העוסק בהחזקת היהדות ללא כל חשבונות וללא כל שיקולים אישיים!

עובדה פחות ידועה היא שבחודש שבט תשט"ז, זמן קצר לאחר שיצא מברית־המועצות, הגיע הרב בן־ציון שניאורסאהן ע"ה, גיסו של הרבי הריי"צ, לארה"ב ונכנס ל'יחידות' אצל הרבי. לאחר שיצא מה'יחידות' פגש אותו התמים שלום־דובער פוטרפס ושאל אותו האם הוא מכיר את אביו, ר' מענדל. ר' בן־ציון ענה בחיוב, והוסיף: 'הדבר הראשון שהרבי שאל אותי ב'יחידות' היה על אביך'.

"אחרת, איזה "מחותן" אני עם הרבי?"

במשך שנים רבות נסע ר' מענדל בימי שישי עם ר' שלום פלדמן ע"ה ל'מבצע תפילין' בראשון לציון. במשך השנים נחלש ר' מענדל וההליכה קשתה עליו. גם פעולות פשוטות כמו כניסה למכונית ויציאה ממנה, דרשו ממנו מאמץ רב, עד שלמתבונן מהצד היה קשה לראות זאת. למרות הקשיים, התמיד ר' מענדל ונסע ל'מבצע תפילין'.

ר' מענדל חש בקושי שנגרם לו ולסובבים אותו במאמציו לצאת ל'מבצעים', ויום אחד אמר לר' שלום: בוודאי אתה מתפלא. אם זה כל כך קשה לי, מדוע אני עושה זאת? האם אני חסיד כה גדול שבכל עניין של

ערב חג הסוכות. ר' מענדל (שני משמאל) וזקני החסידים ממתינים לקבל ד' מינים מהרבי

הרבי אני מקפיד עד כדי מסירות נפש?! ועוד להטריח אנשים אחרים בשבילי...

אלא, הסביר לו ר' מענדל, דבקותי ללא פשרות ביציאה ל'מבצעים' נובעת משתי סיבות. הסיבה האחת נעוצה בתקופה שהייתי בסיביר. באותן שנים היו תקופות שנבצר ממני להניח תפילין.

ר' מענדל המשיך והסביר לו בתמימות: זה ממש חסר לי. חסרים לי כל אותם ימים שבהם לא הנחתי תפילין, ועל כך דרוש לי תיקון. אולי כשאני מניח תפילין ליהודי נוסף, זה יהווה תפילין לימים שבהם לא הנחתי תפילין [למרות שהיה אנוס בכך שלא הניח תפילין בתקופת מאסרו, כאב לו חסרון הנחת התפילין והוא חש צורך לתקן זאת]

והסיבה השנייה: אני רוצה לעשות משהו שאדע שבזה אני שייך לרבי. אחרת, וואס פאר א מחותן בין איך מיט אים? [= איזה 'מחותן' אני איתו?]. על ידי מה, ובאמצעות מה, אהיה שייך אל הרבי?

ר' מענדל הוסיף והסביר: לגבי כל יתר ההוראות של הרבי, לעולם אינך יכול לדעת בוודאות שאכן ביצעת את כוונת הרבי בשלמות. אבל בעניין זה של הנחת תפילין ליהודים, אין מקום לפלפולים. כך בוודאי ממלאים את הכוונה. 'כאן אני מרגיש שאני עושה משהו, ובשביל זה כדאי לי לטרוח', סיכם ר' מענדל.

"ענין שקשור בין בעלה שי' וביני"

כמים הפנים לפנים – כן לב הרבי אל המקושר אליו. מספר הרב יוסף־יצחק ליברוב: סבתי מרת לאה פוטרפס עבדה בלונדון כטבחית במטבח של תלמוד־תורה חב"ד המקומי, ששכן ב'בית ליובאוויטש'. בשלב מסוים נקלע המוסד לקשיים כלכליים וההנהלה נאלצה לקצץ ממשכורתה. גיסתה, אשת הרה"ח בן־ציון שם טוב, כתבה על כך לרבי, והרבי ענה לה שהוא יממן בעצמו את ההפרש בתור השלמה למשכורתה. וכך כתב הרבי בכ"א מרחשון תשכ"ב למרת שם טוב (להלן בתרגום מאידיש):

מרת אסתר גאלדא תחי'

ברכה ושלום!

הנני לאשר את קבלת מכתבך... ויהי רצון מהשם יתברך, שיתבצע הכל, באופן שטוב באמת עבורו, בגשמיות וברוחניות גם יחד...

בנוגע למה שאת כותבת לגבי גיסתך שתחי', ולפי מכתבך זה קשור בסכום של 5־6& לשבוע – הנה מחצית מזה תינתן מקופה מיוחדת העומדת ברשותי עבור ענינים מסוג זה. תמסרי לבעלך שליט"א שיחשב מתוך הכסף שנכנס דרכו, וכאן יסדרו זאת. והעיקר – שגיסתך תחי' תשתמש בזה מתוך בריאות ובאופן טוב. וכמובן את יכולה לומר לה שזהו ענין שקשור בין בעלה שי' וביני, ואין לה כל סיבה להרהר ולדאוג בדבר.

בברכה לבשורות טובות בכל הנ"ל וכן בשאר הענינים

הרבי אמר ברצינות רבה: "עס וועט נעמען א סוף"

עשרים וחמש פעם הגיש ר' מענדל בקשה לקבלת היתר יציאה מרוסיה. באחת הפעמים האחרונות אמר לו המנהל במשרד ה'אוביר': קודם כל, אשתך צריכה לבוא לכאן מאנגליה ולשבת במאסר עשר שנים. אחר כך, אם יצמחו שערות על כף ידי הפנימית, אסכים לדון על יציאתך מברית־המועצות...

בכל פעם שאחיו, החסיד ר' הענדל ע"ה, נכנס ל'יחידות' אצל הרבי, ביקש ברכה עבור ר' מענדל שיזכה לצאת מרוסיה. בקיץ תשכ"ג נכנס ר' הענדל ל'יחידות' והפעם החליט שלא יצא מחדרו הק' של הרבי, עד שיקבל הבטחה ברורה שר' מענדל יצא לחירות בקרוב. וכך היה.

כשר' הענדל אמר לרבי 'הפעם אינני מסתפק בבקשת ברכה, אלא אני מבקש לקבל הבטחה' – האדימו פניו הק' של הרבי מאוד. הרבי השעין את מרפקי ידיו על השולחן, ואחז את ראשו בידו למשך זמן מה. דממה מתוחה שררה באוויר, ור' הענדל כבר הספיק להתחרט על סגנון דיבורו... ואולם, כעבור דקות ספורות שדמו לנצח, פנה אליו הרבי ואמר לו ברצינות תהומית ובטון נרגש: 'עס וועט נעמען א סוף' [= יגיע הקץ לדבר הזה]. תמסור לו שיבקש שוב היתר יציאה'.

ר' הענדל יצא מה'יחידות' מזועזע לגמרי וסיפר למזכיר הרב גרונר ע"ה על כל הנ"ל.

לימים סיפר ר' מענדל שקיבל מכתב מאחיו, בו נאמר שה'זיידע' [= הסבא (כינוי לרבי)] הורה לבקש שוב. 'היתה זו הפעם ה־26', ציין ר' מענדל, 'כנגד שם הוי''.

"אתה חושב שאני משקר לך?"

עם יציאתו מרוסיה, בהשתדלות מיוחדת של עסקנים מאנגליה שפעלו בהתאם להנחיות מדויקות שהתקבלו מהרבי – הגיע ר' מענדל לאנגליה, שם פגש את אשתו ובתו. באותם ימים נפטרה אחותו מרת שם טוב, והמשפחה התאמצה להסתיר את הידיעה ממנו, כדי שהדבר לא יזיק לבריאותו וכדי לחסוך ממנו את הצורך לשבת 'שבעה'.

בינתיים זכה ר' מענדל להגיע לרבי לי"ט כסלו תשכ"ד, עדיין באמצע ה'שלושים' לפטירת אחותו. עם הגעתו לחצרות קודשנו, הודיע הרבי לרב חדקוב שלא יכניסו אותו ל'יחידות' עד סיום ה'שלושים'. ר' מענדל הפציר וניסה לבקש שוב, אך הרב חדקוב לא אישר לו בשום אופן. את ההסבר לכך סיפק הרבי עצמו לאחר מכן: בתום ה'שלושים' הודיעו לו על פטירת אחותו והוא ישב שעה אחת כדין 'שמועה רחוקה', ואז נקרא להיכנס לרבי. כשר' מענדל נכנס ל'יחידות' אחרי ה'שלושים', הרבי אמר לו שחיכה שיסתיימו הימים העצובים ('די אומעדיקע טעג').

בהקשר זה מספר נכדו הרב מנחם־

מענדל גרונר: 'פעם שאלתי אותו: מה עבר בראשך במשך כל אותם שבועיים ששהית בניו יורק ולא קיבלת אישור להיכנס לרבי ל'יחידות'? הרי עדיין לא ידעת שאחותך נפטרה, ומה חשבת לעצמך? ר' מענדל הישיר אלי מבט ואמר לי: 'מה השאלה? הרבי לא יכול להסתכל על "גראבער יונג" כמוני, ולכן המתין עד שאחזור בתשובה'. נדהמתי ושאלתי אותו: באמת חשבת כך?! ר' מענדל נעץ בי מבט חריף מאוד ואמר לי: 'אתה חושב שאני משקר לך? בעניינים כאלה נראה לך שאני משחק איתך?!'

פרטים אחדים ידועים לנו מה'יחידות' הראשונה:

הרבי דיבר איתו באופן כללי על מצבה של יהדות רוסיה. נראה שהרבי ראה בו את נציגה של יהדות רוסיה, ולכן אמר לו דברים שלכאורה לא היו שייכים אליו אישית. בתוך הדברים אמר לו הרבי: הרי בחוקה הרוסית לא כתוב שאסור למול ילדים, ואיך הם אוסרים זאת?! בשעת מעשה הביט הרבי לעבר החלון ואמר את הדברים בקול זעקה. ר' מענדל אמר לאחר מכן שהרגיש כאילו הרבי מדבר אל השר של מדינת רוסיה של מעלה, ולא אליו...

באותה 'יחידות' הרבי שאל אותו: מתי נודע לך על ההסתלקות של כ"ק מו"ח אדמו"ר? ר' מענדל ענה שבתשרי תשי"א [כשהיה בבית הסוהר] החוקר סיפר לו זאת. הרבי המשיך ושאל אותו: באיזו צורה החוקר הודיע לך על הסתלקות הרבי הריי"צ? ר' מענדל לא ענה. הרבי ביקש ממנו שוב שיגיד לו מה בדיוק החוקר אמר לו, ור' מענדל ענה: איני מסוגל לומר זאת. הסיבה שהוא לא רצה לומר זאת לרבי, כי החוקר התבטא בצורה ממש לא אנושית. לבסוף שאל אותו הרבי בעצמו: האם אמרו לך כמו שאומרים על בעלי חיים? ר' מענדל ענה לרבי בחיוב, ופני קודשו של הרבי החווירו מאוד.

בהזדמנות אחרת סיפר ר' מענדל למישהו: 'כשהחוקר סיפר לי שהרבי הריי"צ הסתלק, נשארתי לשבת על מקומי. החוקר אמר לי: 'אינך חסיד אמיתי. כשסיפרתי זאת לאחד החסידים, הוא התעלף, ואילו אתה לא התעלפת'. אמרתי לו שזה בגלל שכבר ידוע לי מי ממלא את מקומו (שכן, ראיתי את הרבי לראשונה בלנינגרד [כנראה בתרפ"ד־תרפ"ה], וכבר אז החסידים דיברו ביניהם שלפי כל הסימנים הוא ראוי להיות האדמו"ר הבא). ואכן, החוקר סיפר לי שהחתן השני של הרבי הריי"צ התמנה לממלא מקומו'.

"הצלחה רבה במושפעיו"

ר' מענדל מקבל כוס של ברכה מהרבי. מאחור: מקהלת ילדים מלווה את המעמד בשירה

מכאן והלאה נסע ר' מענדל מדי שנה בשנה לתשרי אל הרבי, כשם שנהג ברוסיה לנסוע מדי שנה בשנה אל הרבי הרש"ב (החל מגיל שבע) ואחר כך אל הרבי הריי"צ (עד ליציאתו מרוסיה).

לתשרי תשכ"ה הגיע ר' מענדל אל הרבי בכ"ב אלול תשכ"ד. בליל כ"ג אלול, כשחגר הרבי את האבנט בכניסתו לתפילת מעריב ב'זאל' הקטן, הביט במבט בוחן על ר' מענדל שהגיע שעות אחדות לפני כן עם בנו וקבוצת אנ"ש מאנגליה. בראש השנה תשכ"ה, לפני התחלת התקיעות, קרא הרבי לר' מענדל ולר' אשר ששונקין – ששניהם יצאו מרוסיה בשנה האחרונה – שיעמדו לידו בעת התקיעות. ובליל שמחת תורה הורה הרבי שיכבדו את שניהם בהקפה.

במכתב־כללי ששיגר אליו בשלהי תשכ"ה הוסיף הרבי בכתב־יד־קודשו: **בברכת הצלחה רבה במושפעיו שי' ומתוך בריאות ושמחה וטוב לבב ולבשורות טובות תמיד כל הימים.**

המינוי המפתיע למשרת המשפיע הראשי

בי"ט אייר תשל"א נפטר הרה"ח שלמה חיים קסלמן ע"ה, המשפיע הראשי דישיבת תות"ל המרכזית כפר חב"ד.

כחודש וחצי לאחר מכן, כשר' מענדל היה בדרכו חזרה מאוסטרליה לאנגליה והיה בחניית ביניים באמצע הדרך, קיבל מברק ממזכירות הרבי (התוכן): עליך להתקשר בהקדם למזכירות הרבי. ר' מענדל מיהר להתקשר ונאמר לו שהרבי שואל האם הוא יוכל להגיע ל־770 לי"ב תמוז. מובן שר' מענדל השיב מיד שיגיע.

כשנכנס ל'יחידות' בסמיכות לי"ב תמוז, סיפר לו הרבי על ההצעה שייסע לכהן כמשפיע בישיבה המרכזית. הרבי התבטא: 'איך בעט דיר' [= אני מבקש ממך]), שתיסע עם אשתך לארץ ישראל ושם תבקרו במוסדות חב"ד ובמקומות הקדושים, ותבקשו בתפילתכם ('אויסבעטן') את כל הדברים הטובים. 'ולגבי התיישבות שם', המשיך הרבי ואמר לו, 'על כך נדבר בשנה הבאה' ('און וועגן באזעצן זיך, וועט מען ריידן איבער א יאר').

מספר בנו יבלחט"א הרה"ח שלום־דובער: 'כשהרבי הציע לאבי לנסוע לארץ־ישראל ולכהן כמשפיע בישיבת תות"ל המרכזית, אבי אמר לרבי שהוא מעולם לא כיהן כמשפיע ואינו שייך לדבר כזה. הרבי ענה לו שבכל זאת ייסע לכהן כמשפיע. שאל אבא: אבל על מה אדבר עם הבחורים? ענה לו הרבי: 'אומרים עליך שאתה אדם חכם, כבר תמצא מה לדבר איתם'.

מאחר שהרבי אמר לו שידבר עמו על כך בשנה הבאה, הגיע ר' מענדל שוב לרבי לי"ב תמוז תשל"ב. כשנכנס הפעם ל'יחידות', הרבי הורה לו באופן ברור שייסע לכהן בקביעות כמשפיע הישיבה. ר' מענדל טען לפני הרבי שהוא לא עסק בתחום זה שנים רבות, והרבי איחל לו שימצא תמיד את המלה הנכונה לומר לאדם הנכון בזמן הנכון.

הסיבות לנסיעתו כשד"ר

לתשרי תשל"ג נסע ר' מענדל כרגיל לרבי. עד אז נהג לצאת בחודש מרחשוון בתפקידו כשד"ר ברחבי ארה"ב, יחד עם השד"ר הרה"ח שמואל־דוד רייטשיק ע"ה, בעקבות הוראה שכנראה קיבל מהרבי.

הפעם, חשב לעצמו בפשטות, שיהיה עליו לנסוע לארץ־הקודש מיד אחרי תשרי

חברי וועד המסדר מאפשרים לר' מענדל להכנס ל'שטח הסטרילי' ליד הרבי

כדי להתחיל בעבודתו כמשפיע בישיבה, ולכן לא ייסע בתפקידו כשד"ר. עם זאת, נמלך בדעתו שבהיכנסו ל'יחידות' בשלהי תשרי ישאל את הרבי במפורש איך עליו לנהוג בעניין זה.

בינתיים, כשעבר בחלוקת 'כוס של ברכה' במוצאי שמחת תורה, נתן לו הרבי בקבוק 'משקה' אחד. עד אז נתן לו הרבי תמיד שלושה בקבוקי 'משקה': אחד לנסיעותיו בארה"ב בתור שד"ר, השני עבור התוועדות שיערוך כשיחזור ללונדון והשלישי עבור אשתו שתערוך התוועדות לנשי חב"ד כשיחזור ללונדון. מאחר שהרבי נתן לו בקבוק 'משקה' אחד בלבד, הבין שעליו לחזור כעת מיד לארץ ישראל, כי לא ייסע עוד כשד"ר וגם אשתו לא תערוך התוועדות לנשי חב"ד.

כשנכנס ל'יחידות', כתב לרבי שהוא עומד לנסוע בשבוע הבא לארץ ישראל. אמר לו הרבי: 'הרי יש לך סדר של נסיעה כשד"ר בעיירות שונות'. אמר ר' מענדל לרבי: 'כך הבנתי ממה שרמז לי הרבי כשנתן לי רק בקבוק אחד בחלוקת כוס של ברכה'. אמר לו הרבי: 'אין זו ראיה. כעת נהיה סדר חדש שצריכים לבקש בקבוק כדי לקבל. היכנס אחר כך לחדר המזכירות ותקבל עוד שני בקבוקים'.

'ובנוגע לנסיעתך כשד"ר', המשיך הרבי והסביר לו, 'עליך לדעת מה זה פועל. ראשית, כשאתה מגיע למקום שיש בו אנשים שמעולם לא ראו פנים של חסיד, זה גורם להם שמחה. שנית, הרי אומרים שם איזה פתגם טוב ('א גוט ווארט'). שלישית (וכאן הגביה הרבי את ראשו הק' ואמר): הרי גם זקוקים לכסף...'

ומאז נקבע עבורו הסדר שקבע עבורו הרבי, לפיו ימשיך בנסיעותיו כשד"ר בארה"ב כמה שבועות אחרי תשרי, וישוב לארץ הקודש רק בתחילת כסלו.

באחת השנים הבאות נכנס ר' מענדל ל'יחידות' בסוף תשרי עם אשתו. הרבי שאל אותו: אתה עומד לנסוע עם הרב רייטשיק? ר' מענדל ענה: 'כרגיל וכפשוט'. שאל אותו הרבי: יש לך רשות מהבעל־הבית'סטע? ענה ר' מענדל: 'כרגיל וכפשוט'. אמר לו הרבי: 'אין דבר כזה, לפני כל פעם צריך לבקש אישור מחדש'. ר' מענדל הביט על אשתו ושאל אותה: יש לי רשות? היא ענתה בחיוך שהיא מאשרת לו לנסוע, וגם הרבי חייך.

"עם כל הנערים?..."

בחורף תשל"ח הודיע הרבי שישלח קבוצה נוספת של שלוחים לארץ הקודש, ובחר בר' מענדל כמי שילווה את הקבוצה. על השתלשלות העניינים מספר נכדו הרב יוסף־יצחק ליברוב: 'סבי ר' מענדל טס אז מארץ־ישראל ללונדון כדי להשתתף בחתונת אחותי. אני הגעתי לחתונה מניו־יורק, ומיד כשראה אותי, שאל אותי מתי אשוב ל־770. החתונה התקיימה ביום חמישי ב' אדר ראשון, ואמרתי לו שבכוונתי לטוס חזרה ביום חמישי ט' אדר ראשון. הוא אמר לי שברצונו לנסוע אתי לרבי. צריך לזכור שזה היה חודשים אחדים לאחר המאורע של שמיני־עצרת תשל"ח. אמנם הוא ראה את הרבי כשיצא בראש חודש כסלו, ובכל זאת השתוקק לראותו שוב.

'קבענו לטוס ביחד. בינתיים, ביום ראשון ה' אדר ראשון נודע לי שהרבי בחר בי כאחד מהשלוחים לארץ־הקודש. הקדמתי אפוא את טיסתנו לניו יורק, כך שניסע ביחד לרבי, ומשם – לארץ ישראל.

מיד למחרת, יום שני ו' אדר ראשון, טסנו לרבי. בערב שבת־קודש י' אדר ראשון סבי כתב לרבי שהוא עומד לטוס ביום ראשון י"ב אדר ראשון לארץ ישראל. הרבי ענה לו שאם הוא יכול, כדאי שיטוס ביום רביעי ט"ו אדר ראשון, כי הרבי רוצה לשלוח אותו כמי שילווה מטעמו את השלוחים בנסיעתם. מובן שסבי נענה בחפץ לב להצטרף עם השלוחים'.

במוצאי שבת קודש י"א אדר התקיימה ב־770 מסיבת 'צאתכם לשלום' לשלוח. לאחר שדיברו הורי השלוחים התוועד ר' מענדל במשך כשבע שעות עם השלוחים ומאות הבחורים שהשתתפו במסיבה, עד לשעות הבוקר המוקדמות.

בהתוועדות פורים־קטן הרבי קרא לשלוחים ונתן לכל אחד מהם מעטפה עם 'קונטרס אהבת ישראל' בחתימתו, קונטרס פורים קטן תרפ"ז, מאמר 'ואלה המשפטים תשל"ח' שיצא מוגה אז, השיחה שנאמרה לשלוחים שנשלחו לצפת אשתקד, ושני שטרות של דולר לתת לצדקה עבור הוריו של השליח.

המזכיר הרב גרונר אמר לר' מענדל שגם הוא ייגש עם השלוחים. כשר' מענדל ניגש, הרבי חייך לעברו ונתן גם לו מעטפה באומרו: 'עם כל הנערים?'...

כשר' מענדל ערך 'חזרה' בעצמו...

מספר נכדו הרב מנחם־מענדל גרונר:

'בפסח תשמ"ח התארחה משפחתנו בביתו של ר' מענדל. בלילות פסח תשמ"ח הרבי אמר שיחת־קודש בכל לילה. ר' משה סלונים ע"ה נסע ברכבו וציפצף בכל רחבי כפר־חב"ד, ומיד רצנו לשמוע את השידור. בביתו של ר' מענדל היה מכשיר רדיו שהיה מכוון במיוחד על התדר שיכול לקלוט את השידור (בהתחלה ר' מענדל לא רצה להכניס רדיו הביתה, עד שהבטחתי לו שהרדיו יהיה מכוון תמיד רק על התדר הזה).

'לאחר שהרבי סיים את השיחה, השעה היתה 2:30 לפנות בוקר. אני ור' מענדל היינו שם לבדנו. ר' מענדל אמר לי: 'מענדל, לא מתאים ללכת לישון מיד אחרי השיחה. תעשה 'חזרה' על השיחה. ואז תלך לישון'. וכך עשיתי.

'באחד מימי חול המועד אשתי הכינה כוסות מיץ תפוזים. ר' מענדל סבל מאולקוס חריף מאוד, ונאסר עליו לשתות מיצי פירות הדר. משום מה הוא שתה כמות מסוימת מהמיץ, וסבל מאוד מכך.

'באותו לילה, כשר' משה סלונים צפצף, יצאנו לשמוע את השידור וראיתי את ר'

מענדל בפנים ממש מיוסרות, בגלל כאבי האולקוס. הוא תיאר לי שהוא מרגיש כמו סכינים בקיבה, ממש ייסורים נוראים!

'חשבתי לעצמי: הלילה הוא לפחות כבר לא יטריד אותי שאחזור לפניו את השיחה אחרי השידור... להפתעתי העצומה, לאחר שהאזין לשיחת־הקודש מתוך ייסורים נוראים, פנה אלי ואמר לי: 'מענדל, כתוב שאין דברי תורה נקנין אלא בייסורים'. הלילה יש לי ייסורים, ולכן הפעם אוכל לחזור בעצמי על השיחה. ואכן, הוא חזר בעצמו לפניי על השיחה!'

"זה לא מגיע לצרות של סיביר..."

באחת ה'יחידויות' הורה לו הרבי להתערב בכל נושא ציבורי שמצריך את התערבותו כמשפיע. 'בכל מקום שיש איזה עניין, עליך "להריח" ולהתערב בזה', אמר לו הרבי ("וואו עס איז פארן עפעס א זאך, זאלסט א שמעק טאן און מישן אין דעם").

באחת ה'יחידויות' שהתקיימו בתקופה שהיה מעורב בעניינים ציבוריים, נאנח ר' מענדל בפני הרבי על כך ואמר שהוא מתגעגע לימים שבהם היה יכול לעסוק כל הזמן אך ורק בעבודת ה'. אמר לו הרבי: "נו, ל[צרות של] סיביר – זה לא מגיע".

אחר כך אמר ר' מענדל לנכדו: 'אינך יכול לתאר את גודל אהבת ישראל של הרבי. תאמין לי שבסיביר היה לי באמת קל הרבה יותר, אבל הרבי רצה לבטל זאת בעיניי כדי להקל עלי'.

"סימן שיש בינינו שייכות"

מספר נכדו הרב מנחם־מענדל גרונר: 'את הסיפור הבא שמעתי מר' מענדל בעצמו. בתשל"ט, השנה שאחרי המאורע של שמיני עצרת תשל"ח, ל"ע, הגיעו אלפי אורחים לתשרי, וכולם היו צריכים להיכנס ל'יחידות'. מזכירות הרבי מסרה שכל אחד רשאי לכתוב לפני ה'יחידות' לא יותר משתי שאלות על הפתק אותו יגיש לרבי.

'ר' מענדל כתב עשר שאלות דחופות שהיו לו לשאול את הרבי. כשר' מענדל הגיע והמזכיר ראה את הפתק שלו, אמר לו שלא יוכל להיכנס עם פתק כזה. אלא שילך ויבחר שני דברים מתוכם, ויכתוב רק אותם, ואז יוכל להיכנס ל'יחידות'. ר' מענדל הלך ו'שבר את הראש' לבחור את שני הדברים הכי דחופים, עד שלבסוף מצא שני דברים שלדעתו היו הכי דחופים וכתב אותם.

'כשנכנס ל'יחידות', הרבי קרא את הפתק ואמר לו בזה הלשון: "ר' מענדל, איר ווייסט דאך איז איך ליין צווישן די שורות אויכעט" [= הרי אתה יודע שאני קורא גם בין השורות]... והרבי בחר לענות על שתי שאלות אחרות, שהיו כתובות בפתק הקודם (שלא נמסר כעת לרבי), ולא ענה על שתי השאלות שבפתק הנוכחי'.

לסיום פרק זה, בה' כסלו תש"נ עבר ר' מענדל לפני הרבי במעמד חלוקת הדולרים והרבי אמר לו את המשפט המופלא הבא: 'איר ווייסט מסתמא אז מיר האבן ביידע א שייכות צו דעם צמח צדק. אזוי געגעבן דעם נאמען. איז א סימן אז מען האט א שייכות. במילא זאל די שייכות [זיין אז] "הקיצו ורננו שוכני עפר". זאל זיין בשורות טובות' [= מסתמא אתה יודע שלשנינו יש שייכות לצמח צדק. כך נתנו את השם. הרי זהו סימן שיש בינינו שייכות. במילא שתהיה השייכות ש"הקיצו ורננו שוכני עפר". ושיהיו בשורות טובות].

[תודתנו לרה"ח ר' יוסף יצחק קרץ, הפועל להוצאת הספר הביוגרפי המקיף על ר' מענדל, שמסר לנו את הפרק לפרסום]

שבועון עולמי להפצת בשורת הגאולה

בית משיח

נטפי ניחומין

בצער ובכאב שולחים אנו את תנחומנו הכנים
לידידנו ורענו הנעלה, ספרא וסייפא, מסור ונתון
לכל ענייני כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א,
ובמיוחד בהפצת בשורת הגאולה,
מטובי הסופרים בשבועוננו

הרה"ת ר' **אסף חנוך** שי'
פרומר

על פטירת אביו היקר,
משלוחי הרבי ורב בית הכנסת
'משיח צדקנו' בקריית מוצקין
שזכה לקרב רבים למעיינות תורת החסידות,
לקשרם באילנא דחיי ולהחדיר בהם האמונה
בהתגלותו של הרבי מלך המשיח,
הרה"ת ר' **שמואל** ע"ה

וכן שולחים אנו את תנחומנו
לאחיו-בנו, ידידנו היקר, הרה"ת **יצחק** שי'
ולכל המשפחה הנכבדה שיחיו

המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים
ומעתה ועד עולם אך טוב וחסד ימצאוכם תמיד כל
הימים, בטוב הנראה והנגלה, עדי נזכה לקיום היעוד
"הקיצו ורננו שוכני עפר" בגאולה האמתית
והשלימה תיכף ומי"ד ממ"ש
יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

המערכת